

FN-forum: Oppfordrer stater til å ta lederskap for ansvarlig næringsliv

Flere norske statseide selskaper bidro i diskusjonen i Genève.

Desember 2019

Hovedtema på årets FN-forum for næringsliv og menneskerettigheter var behovet for at myndigheter trapper opp innsatsen for å sikre at næringslivet respekterer menneskerettighetene. Det krever en smart sammensetning av tiltak - nasjonale og internasjonale, bindende og frivillige – for å styrke næringslivets respekt for menneskerettigheter. Viktig i disse tiltakene er å inkludere pilar tre i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), statens og næringslivets ansvar for å sikre effektiv tilgang til rettslige og ikke-rettslige klageordninger. Dette er et område som må styrkes, var et budskap fra forumet.

Under forumet ble det også understreket at alle stater må sørge for at de selv følger UNGP og ta sin forpliktelse til å implementere disse alvorlig, gjennom blant annet nasjonale handlingsplaner.

Statssekretær Hagen satte fokus på menneskerettighetsforsvarere

Den norske delegasjonen til forumet ble i år ledet av statssekretær Marianne Hagen og bestod av deltakere fra både UD, Norad, NFD og FIN, samt Etikkrådet og Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv. I tillegg deltok flere norske selskaper og norske sivilsamfunnsorganisasjoner.

[Statssekretær Hagen holdt et innlegg på et panel](#) om hvordan man kan beskytte og forhindre angrep og drap på menneskerettighetsforsvarere relatert til næringsvirksomhet. Urfolk, miljø- og menneskerettighetsaktivister utsettes for vold, trusler og drap når de kjemper for å beskytte naturområder og livsgrunnlaget til sårbare lokalsamfunn. FNs spesialrapportør for MR-forsvarere, Michel Forst, understreket at det internasjonale samfunn og stater har et felles ansvar for å beskytte de som kjemper for menneskerettighetene.

Statssekretær Marianne Hagen i UD bidro til å sette fokus på menneskerettighetsforsvarere. Angrep på rettighetsforsvarere relatert til næringsvirksomhet er økende og en alvorlig utfordring i arbeidet for ansvarlig næringsliv.

Foto: Norges faste delegasjon i Genève.

Norske selskaper delte sine erfaringer

Telenor ved Anita Househam, direktør for menneskerettigheter, deltok i diskusjon om hvilke tiltak stater, bedrifter og investorer bør gjøre for å forhindre og adressere brudd på menneskerettighetene relatert til næringsvirksomhet i konflikt- og post-konfliktområder, og på den måten bidra til fredsbygging. Åsne Burgess Øyehaug, CSR Manager, i Hydro bidro i diskusjon om hvordan stater gjennom statlig eide selskaper kan være ledende med hensyn til å operere ansvarlig. Equinor har deltatt i tidligere forum og snakket om samme tema. Denne gang deltok Marte Johnsen Stensrud, visepresident for menneskerettigheter, i panel om hvordan regulering av eierstyring og selskapsledelse kan bidra til en større forståelse og innlemmelse av menneskerettigheter og interessentdialog i selskapskultur og retningslinjer. Dette som en del av å øke forståelse hos selskaper om hvordan de kan bidra til positive verdier for samfunnet, ikke bare for selskapet selv.

Paneldeltakere fra norske selskaper (f.v.):
Anita Househam, Telenor;
Åsne Burgess Øyehaug, Hydro;
Marte Johnson Stensrud, Equinor.

Behovet for samstemte forventninger

Det er et behov for samstemte forventninger til å respektere menneskerettighetene. Ledere fra FN, ILO og OECD diskuterte og understreket i en egen sesjon viktigheten av å trekke i samme retning og ikke gi statene forskjellige retningslinjer, som i verste fall kan gjøre det vanskeligere for statene å implementere UNGP. FN, ILO og OECD jobber derfor aktivt for å samkjøre organisasjonenes respektive standarder og programmer. Videre har de styrket samarbeid og koordinering på en rekke områder for å hjelpe myndigheter, selskaper, sivilsamfunn og andre interessentgrupper til å trappe opp arbeidet på ansvarlig næringsliv.

Brosjyren [*Responsible business. Key messages from international instruments*](#) er utgitt av disse tre organisasjonene og beskriver arbeidet for samstemthet.

Finanssektoren tar ansvar

Investorer synes å være i fortroppen når det gjelder bevissthet om betydningen av ansvarlig næringsliv. De har en viktig rolle og mulighet til å påvirke klienter til å opptre ansvarlig, men de har også ansvar for å ta affære dersom de avdekker brudd på menneskerettighetene i egne porteføljer.

Relatert til diskusjoner om moderne slaveri har finanssektorene bidratt til et nybrottsarbeid gjennom Liechtenstein-initiativet, *Finance Sector Commission on Modern Slavery and Human Trafficking*. Initiativet er et partnerskap mellom Liechtenstein, Australia og Nederland og flere aktører fra finanssektoren (banker, finansinstitusjoner, statlige fond m. fl.) og presenterte på forumet sin

rapport, [A Blueprint for Mobilizing Finance Sector Against Slavery and Trafficking](#), med klare anbefalinger til stater og finansinstitusjoner.

Utvikling av lovgivning og reguleringer nasjonalt

Erfaringene med nasjonal lovgivning på ansvarlig næringsliv var et viktig tema under forumet. Det synes å være stor enighet om at frivillighet ikke er nok for at næringslivet skal respektere menneskerettigheter i sin virksomhet og i sine leverandørkjeder. Mange ga uttrykk for at næringslivet selv i stadig større grad ønsker lovregulering, slik at bedriftene opererer ut fra like konkurransevilkår.

Stadig flere land får lovgivning på dette området, som moderne slaverilovgivning (Storbritannia, Australia) eller aktsomhetslover (Frankrike), eller planlegger å vedta slike lover, mens noen avventer undersøkelse av behov (Tyskland, Finland). Flere EU-land, som Tyskland, Frankrike og Nederland, uttrykte behov for å arbeide for en felles EU-lovgivning

Norge informerte om arbeidet til [Etikkinformasjonsutvalget, som la fram sitt lovforslag](#) like etter forumet. Det var betydelige interesse for dette.

Etikkinformasjonsutvalget overleverte 28. november sin rapport til forbrukerminister Kjell Ingolf Ropstad. Utvalget foreslår at næringsdrivende skal pålegges en informasjonsplikt knyttet til samfunnsansvar og oppfølging av leverandørkjeder og aktsomhetsvurderinger.

Erfaringene fra land som har hatt bindende lovgivning var blandet:

- Bedriftenes rapportering er ofte mangelfulle, men erfaringen er likevel at kvaliteten bedrer seg over tid. [I Storbritannia går nå regjeringen foran og viser vei ved å innføre nye tiltak:](#) veiledning og trening for å bekjempe moderne slaveri i egne leverandørkjeder; regjeringen vil publisere en egen redegjørelse på moderne slaveri i desember 2019; fra og med 2021 vil hvert departement årlig publisere sin egen moderne slaveri-redegjørelse.
- Sanksjonering er ikke sterk. Det har ikke lyktes å holde selskapene ansvarlige for svikt i forhold til lovgivningen, og det ble diskutert om utelukkelse fra offentlig anbud burde brukes som sanksjon.
- Det har også vist seg vanskelig å få gjennomført forventningene om å respektere menneskerettighetene nedover i leverandørkjedene.
- Erfaringene fra bl.a. Storbritannia viser at advokater og rådgivere gjennomfører store deler av arbeidet på vegne av bedriftene, men at det er stort behov for å øke kompetansen hos selskapenes rådgivere på dette området.
- Det er en utfordring at det i hovedsak er kun store selskap som omfattes av lovgivning og reguleringer på området.

Temaer i tiden: ny teknologi og klimaendringer

Det var stor interesse for sesjoner som omhandlet automatisering og kunstig intelligens, hvordan dette vil endre næringslivet og arbeidsplasser og at ansvarsdelingen mellom myndigheter og selskaper på dette området er uklart.

Et av panelene med størst deltakelse og høyeste temperatur i salen var diskusjonen om ansvarlig næringsliv og klimaendringer. Innlederne i panelet var enige om og svært tydelige på at selskapers ansvar for å respektere menneskerettighetene også må inkludere å forholde seg til klimaendringer.

- *It is not a matter of «if» laws will be developed, but “how”.*
Jaren Dunning,
PepsiCo

Ifølge FNs arbeidsgruppe på næringsliv og menneskerettigheter, som deltok i panelet, er klimaendringer det mest presserende tema innenfor arbeidet med næringsliv og menneskerettigheter og vil stå høyt på agendaen for neste forum.